Азәрбајҹан Кәнҹләри

Азәрбајҹан ЛККИ МК-нын органы

1919-ҹу илдән чыхыр

„Молодежь Азербайджана“ — орган ЦК ЛКСМ Азербайджана

№ 66 (7030) | Ҹүмә, 4 ијун 1965-ҹи ил | Гијмәти 2 гәпик

Штатданкәнар фото мүхбиримиз Фамил Новрузов Јевлах рајонундакы К. Маркс адына колхозун габагчыл механизатору Муса ГУРБАНОВЛА (онун тракторуну тарлада көрүрсүнүз) сөһбәт етмишдир. Муса демишдир ки, о, һәр күн 8 һектар әвәзинә 13—14 һектар саһәјә култивасија чәкир, гуллуг етдији тарладан да бол памбыг мәһсулу көзләјир.

ЈАЗЫЧЫ-ТӘРБИЈӘЧИ

АЗӘРБАЈҸАН ушаг әдәбијјатынын инкишафындакы хидмәтләринә көрә вә анадан олмасынын 60 иллији илә әлагәдар олараг һөрмәтли јазычымыз Микајыл Рзагулузадәнин бу күнләрдә Азәрбајҹан ССР Али Советинин Фәхри фәрманы илә тәлтиф олунмасы хәбәри һамымызы севиндирди. Телефон дәстәјини көтүрүб ону тәбрик етмәк истәдим. Амма нәдәнсә, бир анлыг әл сахлајыб фикрә кетдим. Ахы, о, өзү һаггында тә'рифи хошламыр.

...Ону тәбрик етдим.

— Чох сағ олун, мән анҹаг өз вәтәндашлыг борҹуму јеринә јетирирәм. Нә гәдәр синәмдә үрәјим чырпыныр, бу борҹу јеринә јетирмәк мәним вәзифәмдир.

Микајыл Рзагулузадә Азәрбајҹан совет ушаг әдәбијјатынын тәшәккүл вә инкишафында хејли әмәк сәрф етмиш бачарыглы тәнгидчи, көзәл вә истеʼдадлы тәрҹүмәчи, сәмими вә орижинал јазычыдыр. О, гара сачларыны нәҹиб бир мәгсәд—балаларымызын тәʼлим вә тәрбијәси јолунда ағартмышдыр. М. Рзагулузадә чохҹәһәтли вә гајнар јарадыҹылыға малик бир сәнәткардыр. Истәр тәнгиди вә публисистик мәгаләләриндә, истәрсә дә бәдии јарадыҹылығында јүксәк идејалылыг вә сәнәткарлыг кешијиндә дурмуш, бу јолда һәр ҹүр тәһрифләрә, әјинтиләрә гаршы амансыз вә барышмаз олмушдур. Бу онун 20-ҹи илләрдә «М. Р.» вә башга имзаларда јаздығы мәгаләләриндә, даһа сонралар исә балаларымыз үчүн јаратдығы сәмими вә мәзмунлу әсәрләриндә, мәктәблиләр үчүн тәртиб етдији дәрс китабларында вә саир фәалијјәтиндә өз ифадәсини јахшы тапмышдыр.

М. Рзагулузадә 1905-ҹи илдә Бакы шәһәриндә анадан олмушдур. О, ибтидаи тәһсилини ингилабдан әввәлки мәктәбләрдә алмыш, јалныз Совет һакимијјәти дөврүндә, 1923-ҹү илдә орта тәһсилини тамамламаға имкан тапмышдыр. М. Рзагулузадә 1927-ҹи илдә Азәрбајҹан Дөвләт Педагожи Институтунун әдәбијјат факултәсини, 1934-ҹү илдә исә Москва Дөвләт Университетинин аспирантурасыны битирмишдир. О, әмәк фәалијјәтинә лап кичик јашларындан башламышдыр. Әввәлләр курјер, даһа сонралар китабханачы, педагожи техникумларында әдәбијјат мүәллими ишләмишдир. М. Рзагулузадә ЕТПИ-дә елми ишчи олмуш, сонралар исә пешәкар тәрҹүмәчи вә редактор кими фәалијјәт көстәрмишдир.

М. Рзагулузадәнин јарадыҹылығында һәр јазычыја нәсиб олмајан көзәл бир хүсусијјәт—јазычы вә тәрбијәчилик бачарығы үзви вәһдәт тәшкил едир. Бу онун әсәрләринин идеја истигамәтини мүәјјәнләшдирмәјә, гәләмә алдығы мөвзулара даһа һәссас олмаға вә мәсʼулијјәт һисси илә јанашмаға чох көмәк едир. Көзәл сәнәткарын өз үслубу, мүстәгил јарадыҹылыг јолу вардыр. О, тәбиәт ашигидир. Биз ону гышын шахталы күнләриндә, пајызын чискининдә, јазын сәфалы чағларында тез-тез Абшерон бағларында, Хәзәр саһилләриндә, Ҹәнки мешәләриндә овда көрүрүк. Микајыл мүәллим сәфалы тәбиәтимизи дујмагдан, онун көзәлликләрини сејр етмәкдән, өјрәнмәкдән јорулмур. Јазычынын мүшаһидә вә ахтарышлары нәтиҹәсиз галмыр. Рзагулузадәнин ов һекајәләри тәрбијәви ҹәһәтдән бөјүк әһәмијјәт кәсб едир. Бу һекајәләри охујан кәнҹ вә тәләбкар охуҹу вәтән торпағынын һәссаслыгла вә усталыгла дујулуб, чәкилән мәнзәрәләриндән илһама кәлир, тәбиәти севмәк руһунда тәрбијә олунур. М. Рзагулузадә ушаг вә кәнҹләрә тәбиәти севдирмәклә кифајәтләнмир, тәбиәти зәнкинләшдирмәји дә өјрәдир. Ов һекајәләринин тәсвири фонунда јазычы һәјатымыздакы инкишафы, өлкәмиздә кедән бөјүк гуруҹулуг ишләрини, адамларымызын шән вә фираван јашамаларыны гәләмә алыр. Бу хүсусијјәтләр балача охуҹуларын һүсн-рәғбәтини газанмыш «Овчу Елишлә гочаг Ајтәкин нағыллары» поемасында өз бәдии ифадәсини јахшы тапмышдыр. Ушаг дилини вә психолокијасыны көзәл билән М. Рзагулузадә бу поемада мәзмуна мүвафиг бәдии форма тапмышдыр. Поема халг нағыллары сәпкисиндә јазылмышдыр.

«Овчу Елишлә гочаг Ајтәкин нағыллары» бир-бирини тамамлајан 4 нағылдан ибарәтдир. Бу нағылларын гәһрәманлары Елиш вә Ајтәк ушагларымыза хас олан нәҹиб әхлаги сифәтләри өзләриндә үмумиләшдирдикләринә көрә, севилир вә јадда галырлар. Елиш гочаг бир ушагдыр, јахшы түфәнк атыр, маһир овчудур. О, һәм дә көзәл мүшаһидәчи, һәссас гәлбли бир ушагдыр. Ајтәк исә рәһмдил, бәрк ајагда доста көмәк вә арха олан бир гыздыр.

Рзагулузадә јенилији дујан, инкишаф вә јүксәлишимизи ифтихарла гәләмә алан вә кәнҹлији бу руһда тәрбијә едән јазычылардандыр. Бу онун сон илләрдә ушагларымыз үчүн јаздығы вә совет адамларынын мәишәтиндә әмәлә кәлән ингилабын, техники тәрәггинин шүурлара тәʼсирини көстәрән («Машын», «Мубаһисә» вә с.) шеʼрләриндә өз ифадәсини јахшы тапмышдыр.

М. Рзагулузадә ушаглар үчүн мүнтәзәм сурәтдә јазмаға Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндән сонра башламышдыр. Онун «Истәк» (1949), «Дан сөкүләндә» (1952), «Гу көлү» (1955), «Овчу Елишлә гочаг Ајтәкин нағыллары» (1957) вә с. китабларында топланылан әсәрләри јалныз мүәллифин дејил, үмумијјәтлә, мүһарибәдән сонракы ушаг әдәбијјатымызын наилијјәтләри кими гијмәтләндирилмәлидир. Онун әсәрләри ичәрисиндә ушаг нәсринин гызыл фондуна дахил олмуш орижинал һекајәләр дә аз дејилдир. Јазычы бу әсәрләрдә ушаг вә кәнҹләрин әмәјә мәһәббәт руһунда тәрбијәсинә, достлуг вә јолдашлыг һиссләринин ашыланмасына, бөјүкләрин нәҹиб вә әхлаги сифәтләринин үмумиләшдирилмәси мәсәләләринин тәблиғинә кениш јер вермишдир. О, халгымызын гәһрәманлыг кечмиши мөвзусунда јаздығы әсәрләрдә дә мүасир һәјаты, ушаг вә кәнҹләримизин коммунист тәрбијәсини әсас көтүрүр. Бу ҹәһәтдән јазычынын «Дәдә Горгуд» дастанлары мотивләриндә јаздығы һекајәләр чох сәҹијјәвидир. Бу һекајәләрдә вәтәнпәрвәрлик, јаделлиләрә гаршы мүбаризә мотивләри бир-бири илә контрастда тәсвир олунмушдур. Һәмин һекајәләрдә халг мүдриклији, мөһкәм ирадәлик, дөзүмлүлүк, вәфа, ана вә өвлад мәһәббәти вә с. нәҹиб әхлаги сифәтләр тәблиғ олунур.

М. Рзагулузадәнин сачлары ағарса да, үрәји чох ҹавандыр. Һәрчәнд о өзүнү хан чинарын бир јарпағы һесаб едир, амма кәнҹлик ону хан чинар сајыр. Кениш диапазона, дәрин билијә малик олан бу көзәл сәнәткарын һәлә бундан сонра даһа дәјәрли әсәрләр јарадаҹағына шүбһә јохдур. Һөрмәтли сәнәткарымыза узун өмүр вә ҹансағлығы арзу едирик.

Ҹамал ӘҺМӘДОВ.